

प्रधानाध्यापक छनोट निर्देशिका-२०७७

पालुडटार नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
पालुडटार, गोरखा,
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

पालुडटार नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
प्रधानाध्यापक छनौट निर्देशिका-२०७७

प्रस्तावना :

नेपालको संविधान (२०७२) ले शिक्षालाई प्रत्येक नागरिकको मौलिक अधिकारको रूपमा स्थापित गर्नुका साथै अनुसूची ८ मा आधारभूत तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा स्थानीय तहको कार्य क्षेत्रभित्र राखिएको, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ को ११ (ज) १ र २ बमोजिम विद्यालय शिक्षासम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्न सक्ने उल्लेख भएको सन्दर्भमा यस नगरपालिकाको नगर शिक्षा ऐन २०७५ को परिच्छेद १२ बमोजिम नगर क्षेत्रभित्र सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्यालय विकास प्रस्तावनामा आधारित भई नतिजामुखी कार्यसम्पादन करारका आधारमा कुशल प्राज्ञिक एवं प्रशासनिक नेतृत्व लिन सक्ने प्रधानाध्यापक छनौट र व्यवस्थापन गर्न नगर कार्यपालिकाले स्वीकृत गरी यो निर्देशिका लागू गरेको छ ।

परिच्छेद एक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- (१) यो निर्देशिकाको नाम “प्रधानाध्यापक छनौट सम्बन्धी निर्देशिका-२०७७” रहेको छ ।
- (२) यो निर्देशिका नगर कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।
- (३) यो निर्देशिका पालुडटार नगरपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमा लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिका निर्माण गर्दा,

- (१) “नगरपालिका” भन्नाले पालुडटार नगरपालिकालाई जनाउनेछ ।
- (२) “प्रमुख” भन्नाले नगरपालिकाको नगर प्रमुख वा सो काम गर्न तोकिएको व्यक्तिलाई जनाउनेछ ।
- (३) “विद्यालय” भन्नाले कक्षा १२ सम्म सञ्चालित विद्यालयलाई जनाउनेछ । यो शब्दले निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका नगर क्षेत्रभित्रका सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूलाई समेत जनाउनेछ ।
- (४) “प्रधानाध्यापक” भन्नाले विद्यालयको प्रशासनिक एवं प्राज्ञिक कार्य वहन गर्ने पालुडटार नगरपालिकाको शिक्षा ऐन २०७५ बमोजिम छनौट गरिएको शिक्षक भन्ने जनाउनेछ साथै यस निर्देशिका बमोजिम छनौट भई तोकिएको अवधिको लागि कार्यसम्पादन करार गरेको शिक्षक भन्ने बुझिनेछ ।

- (५) “निर्देशक समिति” भन्नाले सामुदायिक विद्यालयहरुमा प्रधानाध्यापक छनौट तथा व्यवस्थापन कार्यमा निर्देशन, सहकार्य र समन्वय गर्ने नगर प्रमुखले अध्यक्षता गर्ने समिति भन्ने बुझिनेछ ।
- (६) “समिति” भन्नाले प्रधानाध्यापक छनौट प्रयोजनका लागि गठित समिति जनाउनेछ ।
- (७) “विद्यालय विकास प्रस्तावना” भन्नाले प्रधानाध्यापक हुन इच्छुक शिक्षकले अनुसूची १ अनुसारको विद्यालय छनौट फारम अनुसारको विवरणलाई पूर्ण रूप दिई पेश गर्ने प्रस्तावनालाई जनाउनेछ ।
- (८) “कार्यसम्पादन करार” भन्नाले अनुसूची २ मा दिइएको प्रधानाध्यापकले विद्यालय विकास प्रस्तावनामा आधारित निर्धारित समयभित्र हासिल गर्नुपर्ने लक्ष्य सहितको नतिजामुखी योजनालाई बुझिनेछ ।

परिच्छेद दुई

३. अवधारणा, उद्देश्य र नीति

(१) अवधारणा

सामुदायिक विद्यालयहरुमा कुशल प्राज्ञिक एवं प्रशासनिक नेतृत्व बहन गर्न सक्ने विद्यालय विकास प्रस्तावना, योग्यता, तालिम, अनुभव लगायतका वस्तुनिष्ठ आधारमा प्रधानाध्यापक छनौट र निजहरुलाई नतिजामुखी कार्यसम्पादनका आधारमा विद्यालयको प्रधानाध्यापकको रूपमा नियुक्ति गर्ने पालुडटार नगरपालिकाको शिक्षा ऐन २०७५ को मर्म अनुरूप प्रधानाध्यापक छनौट र व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्य रहेको छ । निर्देशिकाले तोकिएका आधारमा छनौट हुने र निजहरुलाई तोकिएको अवधिसम्म विद्यालयको जिम्मेवारी सुम्पदा आफ्नो प्रस्तावित कार्ययोजना अनुरूप कार्य सञ्चालन गर्न सहजता पुग्नका साथै योग्यता पुगेका र क्षमतावान शिक्षकहरुले अवसर प्राप्त गर्ने, जवाफदेहिता र उत्तरदायित्व वृद्धि भई शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि हुने अपेक्षा राखिएको छ ।

(२) उद्देश्य

- (क) नगर शिक्षा ऐन २०७५ बमोजिम विद्यालयमा प्रधानाध्यापक छनौट र व्यवस्थापन गर्ने,
१. प्रधानाध्यापक छनौट प्रक्रिया र व्यवस्थापनका आधारहरुलाई वस्तुनिष्ठ र पारदर्शी बनाउने,
२. नतिजामुखी कार्यसम्पादन करार गरी प्रधानाध्यापकलाई जिम्मेवार, जवाफदेहि र उत्तरदायी बनाउने,
३. शैक्षिक एवं प्रशासनिक नेतृत्व बहन गर्न सक्ने प्रधानाध्यापकको माध्यमले शैक्षिक सुधार एवं उन्नयन गर्ने ।

(३) नीति

- (क) प्रधानाध्यापक छनौट तथा व्यवस्थापन नगर क्षेत्रका सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरुमा गरिनेछ, तर कार्यान्वयनको सहजताको लागि माध्यमिक विद्यालय हुँदै क्रमशः अन्य विद्यालयहरुमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- (ख) प्रधानाध्यापक छनौट तथा व्यवस्थापनका लागि प्रधानाध्यापक हुन अनुसूची २ अनुसार यस नगर पालिका भित्रका कुनै विद्यालयको विद्यालय विकास प्रस्तावनाका साथमा अनुसूची ३ अनुसारको विद्यालय रोजाईको प्रथमिकताको गोप्य शिलवन्दी खामसहित आवेदन तोकिएको समयमा यस नगरपालिकाको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा पेश गर्नुपर्नेछ । विद्यालय रोजाईको गोप्य शिलवन्दी खाम प्रधानाध्यापक छनौट समितिका सदस्य सचिवलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (ग) प्रधानाध्यापकको लागि सिफारिस गर्दा समितिले प्रधानाध्यापक छनोटका आधारहरु अवलम्बन गरी प्राप्ताङ्कको आधारमा बरिष्ठता कायम गरी नगर शिक्षा समितिमा सिफारिस गरिनेछ । यदि प्राप्ताङ्क बराबर भएमा बराबर हुनेहरुको देहायको प्राथमिकताको आधारमा सिफारिस गरिने छ ।
१. प्रधानाध्यापक हुन न्यूनतम योग्यताको स्थायी नियुक्ति मितिको ज्येष्ठता,
 २. उपल्लो शैक्षिक योग्यता,
 ३. प्रधानाध्यापक हुन न्यूनतम शैक्षिक योग्यताको बढी प्राप्त प्रतिशत,
 ४. प्रधानाध्यापक हुन तोकिएको न्यूनतम योग्यताको तल्लो तहको नियुक्ति मिति,
 ५. जन्म मितिको आधारमा ज्येष्ठता,
 ६. नेपाली बणानुक्रमका आधारमा बरिष्ठता, लाई आधार मानिनेछ ।
- (घ) यदि प्रधानाध्यापक हुने तहको दरबन्दी नभएको विद्यालयमा कुनै शिक्षक प्रधानाध्यापकका लागि सिफारिस भएमा निजलाई पदाधिकार सहित तोकिएको विद्यालयमानै पदस्थापना गरिनेछ । साथै निज पदाधिकार सहित सरुवा भई रमना लिएको विद्यालयका सम्बन्धित तहको तृतीय श्रेणीको सुरु तलब भत्ता खाने गरी अर्को व्यवस्था नभएसम्म स्थानीय सरकारले दरबन्दी श्रृजना र व्यवस्था गर्नेछ । यस प्रकृतिका शिक्षकले संघिय सरकारले तोकेको करार शिक्षक सरह तलब भत्ता पाउने छन् । यस्ता शिक्षकको छनौट प्रक्रिया नगर शिक्षा ऐन २०७५ मा भएको व्यवस्था अनुसारनै हुनेछ । जसमा सदस्य सचिवको कामकाज विद्यालय प्रशासनहेर्ने अधिकृत (शिक्षा) ले गर्नेछन ।

परिच्छेद तीन

४. प्रधानाध्यापकको योग्यता र छनौटका आधारहरु :-

(१) प्रधानाध्यापकका लागि आवश्यक योग्यता

सामुदायिक विद्यालयमा प्रधानाध्यापक हुनका लागि देहाय बमोजिमको न्यूनतम योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछ :

- (क) आधारभूत तह (कक्षा १-५) का लागि शिक्षाशास्त्र विषयमा कम्तीमा कक्षा १२ वा सो सरह, आधारभूत तह (कक्षा १-८) को लागि शिक्षाशास्त्र विषयमा स्नातक तह वा सो सरह र माध्यमिक तहको लागि शिक्षाशास्त्र विषयमा कम्तीमा स्नातकोत्तर तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको स्थायी शिक्षक हुनु पर्नेछ ।

तर शिक्षाशास्त्र विषयमा स्नातक वा सो सरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरी माध्यमिक तहमा दश वर्ष स्थायी सेवा गरेको शिक्षक माध्यमिक तहको प्रधानाध्यापकको पदमा उम्मेद्वार हुन पाउनेछ ।

- (ख) सम्बन्धित तहमा कम्तिमा ५ वर्ष स्थायी सेवा अवधि पुरा गरेको हुनुपर्नेछ तर एम.फिल र पि.एच.डि उपाधि हाँसिल गरेका शिक्षक वा महिला शिक्षकको हकमा एक वर्ष कमी भए पनि योग्यता पुगेको मानिनेछ ।
- (ग) विगत दुई वर्ष अधिसम्म बढुवा रोक्का, कुनै विभागीय सजाय वा कारवाही नभएको हुनुपर्नेछ ।
- (घ) प्रधानाध्यापक हुन प्रधानाध्यापक छनौट प्रक्रियामा कम्तीमा ६० अंक प्राप्त गरेको हुनुपर्नेछ ।

(२). प्रधानाध्यापक छनौटका आधारहरु :-

क्र.सं.	आधार	अंक	विवरण
(क)	शैक्षिक योग्यता	२५	तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यताका लागि १५ र माथिल्लो योग्यताका लागि १० अंक
(ख)	शिक्षण अनुभव	१५	
(ग)	तालिम	१२	शैक्षिक तालिम बापत १०, विद्यालय व्यवस्थापन तालिम बापत २ अंक हुनेछ ।
(घ)	विद्यालय विकास प्रस्तावना	२५	प्रधानाध्यापक छनौट समितिले विद्यालय विकास प्रस्तावना तयार बापत १० र प्रस्तुती बापत १० अंक प्रदान गर्ने । निर्देशक समितिलेप्रदान गर्ने ५ अंक हुनेछ ।
(ङ)	नेतृत्व लिने क्षमता	१८	नगर शिक्षा अधिकारीको मूल्याङ्कन ८ अंक, सम्बन्धित क्षेत्रको अधिकृत (शिक्षा) ४, वडा शिक्षा समितिबाट ३ अंक र उमेदवार कार्यरत तहका लागि ३ अंक हुनेछ ।
(च)	शैक्षिक अनुसन्धान वा प्रकाशित कृति	५	शैक्षिक क्षेत्रसँग सम्बन्धित खोज, अनुसन्धान र प्रकाशित कृतिहरूको प्रधानाध्यापक छनौट समितिको मूल्याङ्कनबाट ५ अंक हुनेछ ।

पूस्टयाई :- ,

- (क) न्यूनतम शैक्षिक योग्यता बापत प्रथम, द्वितीय, र तृतीय श्रेणीको लागि क्रमश १५, १३ र ११ अंक दिइनेछ । माथिल्लो शैक्षिक योग्यताका लागि प्रथम, द्वितीय र तृतीय श्रेणीका लागि क्रमशः १०, ८ र ६ अंक प्रदान गरिनेछ । माध्यमिक तहको लागि माथिल्लो योग्यता भन्नाले एम.फिल र पि.एच.डि.लाई बुझिनेछ, ।
- (ख) शिक्षण अनुभवबापत अंक प्रदान गर्दा सम्बन्धित तोकिएको न्यूनतम तहमा स्थायी नियुक्ति पाई शिक्षण गरेको भए प्रतिवर्ष जुन तहको शिक्षक हो सो तहको प्रथम श्रेणीको भए २.५, द्वितीय श्रेणीको भए २.० र तृतीय श्रेणीको भए १.५ अंक प्रतिवर्षका दरले अधिकतम १५ अंक दिइनेछ ।
- (ग) तालिम अन्तर्गत शैक्षिक तालिम बापत अङ्क प्रदान गर्दा न्यूनतम ३० कार्यदिन बराबरको तालिमको लागि प्रथम, द्वितीय र तृतीय श्रेणीको लागि क्रमशः १०, ८ र ६ अंक दिइनेछ । तर श्रेणी नखुलेको तालिमलाई द्वितीय श्रेणीको अंक प्रदान गरीनेछ ।

तालिम अन्तर्गत विद्यालय व्यवस्थापन तालिम बापत एकमुष्ट २ अंक प्रदान गरिनेछ ।

- (ड) देहायको कार्य ढाँचामा तयार भएको विद्यालय विकास प्रस्तावना बापत अङ्क १० र सोको प्रस्तुतीकरण बापत १० अङ्क दिइनेछ ।
- विद्यालयको वर्तमान शैक्षिक र आर्थिक अवस्था,
 - विद्यालयले हाँसिल गर्नु पर्ने अपेक्षित उपलब्धि,
 - वर्तमान अवस्था र अपेक्षित उपलब्धिका सूचकगत अन्तर,
 - अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्ने स्रोत पहिचान सहितको कार्ययोजना,
 - कार्ययोजनाको मूल्याङ्कनका सूचकहरु ।
- (च) प्रधानाध्यापक हुन चाहेको उम्मेद्वारले कुनै विद्यालयलाई आधार मानी विद्यालय प्रस्ताव पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (छ) नगर शिक्षा अधिकारी, सम्बन्धित क्षेत्रको अधिकृत (शिक्षा) र वडा शिक्षा समितिले नेतृत्व लिने क्षमताको मूल्याङ्कन देहायका आधारमा गर्नु पर्नेछ ।

मूल्याङ्कनका आधारहरु :

१. शिक्षण पेशाप्रति निष्ठावान् तथा लगनशीलता,
 २. विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरप्रतिको समर्पण भाव,
 ३. विद्यार्थी, शिक्षक र व्यवस्थापन समितिबिच प्रभावकारी सम्बन्ध स्थापना गर्न समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्व स्वीकार्य गरी समुदायलाई प्रभावकारी परिचालन गर्न सक्ने क्षमता,
 ४. उत्तरदायित्व र पारदर्शिता सम्बन्धी व्यवहार,
 ५. विगतको जिम्मेवारीमा रहँदा कार्यालयका निर्देशन, परिपत्रको पालना, इमानदारिता र समन्वय,
- ज. वडा शिक्षा समितिले उम्मेद्वारको मूल्याङ्कन गर्दा बैठक बसी लिखित निर्णय गर्नु पर्नेछ । तर प्रधानाध्यापकको उमेद्वार हुने शिक्षक यस बैठकमा उपस्थित हुन पाउने छैन ।
- झ. प्रधानाध्यापक छनौट समितिले सिफारिस गरेको शिक्षकलाई नगर शिक्षा समितिले पदस्थापना गरेको निर्णय अनुसार नगर शिक्षा अधिकारील करार/नियुक्ती गर्नेछन् ।
- ञ. माथि उल्लेखित कुनै पनि शीर्षकको मूल्याङ्कनका आधारमा दिइने अङ्क प्रदान गर्दा ८० प्रतिशतभन्दा बढी र ४० प्रतिशतभन्दा कम अङ्क दिएमा सोको पुष्ट्याई समेत गर्नु पर्नेछ ।
- (ट) प्रधानाध्यापकका उमेद्वारको हाल कार्यरत तहको आधारमा प्रथम, द्वितीय र तृतीय श्रेणी लाई क्रमशः ३, २ र १ अंक प्राप्त गर्नेछन ।

(५) प्रधानाध्यापक छनौट समिति सम्बन्धी व्यवस्था :-

(क) निर्देशक समिति

१. नगर प्रमुख	- अध्यक्ष
२. नगर उपप्रमुख	- सदस्य
३. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य
४. सामाजिक विकास समितिको संयोजक	- सदस्य
५. नगर शिक्षा अधिकारी	- सदस्य सचिव

(ख) निर्देशक समिति प्रधानाध्यापक छनौट, सिफारिस तथा व्यवस्थापन कार्यको लागि एक उच्चस्तरीय समिति हुनेछ । यसले छनौट समितिलाई आवश्यक परामर्श, सहकार्य र समन्वय गर्नेछ ।

(ग) समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ र समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै व्यवस्थात गर्नेछ ।

(घ) समितिको बैठक भत्ता प्रचलित नियमानुसार हुनेछ ।

(ङ) निर्देशक समितिले प्रधानाध्यापकको उम्मेदवारको नेतृत्व लिने क्षमताको देहायका आधारमा मूल्याङ्कन गर्नुपर्नेछ ।

१) शिक्षण पेशाप्रतिको निष्ठा र लगनशीलता,

२) विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरप्रतिको भाव,

३) शिक्षक, विद्यार्थी र व्यवस्थापन समितिबीच प्रभावकारी, सुमधुर सम्बन्ध स्थापना गर्न र समुदायलाई प्रभावकारी परिचालन गर्न सक्ने क्षमता,

४) उत्तरदायित्व र पारदर्शीता सम्बन्धी व्यवहार,

५) विगतको जिम्मेवारीमा रहँदा कार्यालयका निर्देशन, परिपत्रको पालना र समन्वयको अवस्था ।

(च) प्रधानाध्यापकको लागि तोकिएको योग्यता पुगेका शिक्षकहरूको आवेदन नपरेमा नगर शिक्षा ऐन २०७५ बमोजिम कार्यरत वरिष्ठ र माथिल्लो तहको शिक्षकलाई निर्देशक समितिले निर्णय गरी प्रधानाध्यापक तोकन सक्नेछ ।

(२) प्रधानाध्यापक छनौट समिति :-

(क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- अध्यक्ष

(ख) स्नातकोत्तर उपाधि हाँसिल गरी, व्यवस्थापन/प्रशासन/शिक्षा प्रशासन क्षेत्रमा कम्तिमा राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी वा सो सरहको बहालवाला वा अवकाश प्राप्त व्यक्तिहरू मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले मनोनयन गरेको एक जना

- सदस्य

(ग) स्नातकोत्तर उपाधि हाँसिल गरी, शिक्षा प्रशासन क्षेत्रमा (शिक्षक वा निजामती) कम्तिमा राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी वा सो सरहको बहालवाला वा अवकाश प्राप्त नगर शिक्षा समितिले मनोनयन गरेको दुई जना

- सदस्य

(घ) नगर शिक्षा अधिकारी

- सदस्य सचिव

(३) यस समितिमा मनोनित व्यक्तिको पदावधि ३ वर्षको हुने छ ।

(४) समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(६) समितिको बैठक भत्ता प्रचलित नियमानुसार हुनेछ ।

(७) यस समितिले प्रधानाध्यापकहरू छनौट गरी योग्यता क्रमका आधारमा नगर शिक्षा समितिमा करार सम्झौताका लागि सिफारिस गर्ने छ ।

परिच्छेद चार

(६). प्रधानाध्यापक छनौट तथा सिफारिस सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) प्रधानाध्यापक छनौट समितिले निर्णय गरी नगर क्षेत्रभित्रका विद्यालयहरूमा प्रधानाध्यापकका लागि १५ दिनको समय राखी आवेदन माग गर्नेछ । सो विज्ञापनमा यस नगरपालिका अन्तर्गतका विद्यालयमा कार्यरत तोकिए बमोजिमका आधार भएका स्थायी शिक्षकहरूले तोकिएबमोजिमको ढाँचामा आवेदन दिन सक्नेछन् ।
- (ख) आवेदन दिँदा आवेदनका साथमा देहायनुसारका कागजात पेश गर्नु पर्नेछ ।
१. पाँच वर्षे विद्यालय विकास प्रस्ताव ।
 २. प्रधानाध्यापक हुने तहको स्थायी नियुक्ति पत्रको छायाँ कपी ।
 ३. आफ्नो कार्यकालमा शिक्षक भएवापत नेपाल सरकारबाट पुरस्कृत भएको भए प्रमाण पत्रको छायाँप्रति ।
 ४. प्राथमिकताको आधारमा प्रधानाध्यापक हुन चाहेको विद्यालयहरू खुलेको विवरण गोप्य शिलवन्दी गरी शिक्षक छनौट समितिका सदस्य सचिवलाई विद्यालय विकास प्रस्ताव र आवेदन संगै बुझाउनु पर्नेछ ।
 ५. तालिमका प्रमाण पत्रका छायाँ प्रति,
- (ग) कुनै कारणले प्रधानाध्यापक पद रिक्त हुन आएमा विद्यालय तोकिए विज्ञापन गरी शिक्षक छनौट समितिले यस निर्देशिका बमोजिम व्यवस्थापन गर्नेछ । तर यस कार्यको निमित्त निर्देशक समितिको निर्देशन लिनु पर्नेछ ।
- (घ) प्रधानाध्यापक रिक्त रहेको अवधिका लागि सम्बन्धित विद्यालयमा कार्यरत वरिष्ठ शिक्षकले प्रधानाध्यापक पद समाल्नु पर्नेछ ।
- (ङ) प्रधानाध्यापकले कार्यरत शिक्षकहरूमध्ये आफूभन्दा निकटतम (तह र नियुक्तिको आधारमा) वरिष्ठ ३ जना मध्ये एक जना शिक्षकलाई प्रधानाध्यापक नियुक्ति भएको ३० दिन भित्र सहायक प्रधानाध्यापक तोकनुपर्नेछ ।
- (च) प्रधानाध्यापक विविध कारणले विद्यालय अनुपस्थित भएको समयमा सहायक प्रधानाध्यापक वा त्यसपछि वरिष्ठताको क्रममा रहेका शिक्षकले निमित्त प्रधानाध्यापक हुनेछन् । निमित्त प्रधानाध्यापकको जिम्मेवारी दैनिक विद्यालय सञ्चालन र प्रशासनिक कार्यसञ्चालनका अतिरिक्त तोकिएबमोजिम हुनेछ । निमित्त वा सहायक प्रधानाध्यापक तोकिएको जानकारी नगर शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखालाई गराउनु पर्नेछ ।
- (छ) सहायक र निमित्त प्रधानाध्यापक उपल्लो तहको राहत तथा दरवन्दीको करार शिक्षक पनि हुन सक्नु हुनेछ ।
- (ज) प्रधानाध्यापकको पदावधि नगर शिक्षा ऐन २०७५ बमोजिम ५ वर्षको हुनेछ ।
- (झ) यदि कुनै विद्यालय समायोजन भएमा विद्यालय समायोजन हुँदा कायम रहेको विद्यालयको प्रधानाध्यापकहरूमध्ये ज्येष्ठतम शिक्षक नै प्रधानाध्यापक हुनेछ ।

परिच्छेद पाँच

७. प्रधानाध्यापकको सिफारिस, कार्यसम्पादन करार मूल्याङ्कन, प्रोत्साहन र उत्तरदायित्व :-

- (१) प्रधानाध्यापकको सिफारिस :- (क) समितिले योग्यताक्रमका आधारमा नगर शिक्षा समितिमा सिफारिस गर्नेछन् ।
- (ख) नगर शिक्षा समितिले प्रधानाध्यापक छनौट समितिको सिफारिस अनुसार विद्यालय तोकी करार गर्नका लागि पदस्थापना गर्नेछन् ।
- (ग) नगर शिक्षा अधिकारीले नगर शिक्षा समितिको निर्णय अनुसार करारनामा गरी विद्यालयमा कामकाज गर्न खटाउने छन् ।
- (घ) विद्यालय व्यवस्थापन समिति र वडा शिक्षा समितिले आफ्नो विद्यालय तोकी आउनु भएका प्रधानाध्यापकलाई हाँजिर गराई कामकाजमा लगाउनु पर्दछन् ।
- (२) कार्यसम्पादन करार मूल्याङ्कन :- (क) कार्यसम्पादन करारको वार्षिक रुपमा मूल्याङ्कन गरिनेछ । मूल्याङ्कनको आधारमा प्रत्येक वर्ष तीन जना उत्कृष्ट प्रधानाध्यापकलाई पुरस्कृत गरिनेछ । मूल्याङ्कनको आधार तोकिए अनुसार हुनेछ । मूल्याङ्कनको लागि देहायको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन समिति रहनेछ ।

१) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- संयोजक

२) प्रधानाध्यापक छनौट समितिमा सदस्य मध्येबाट विज्ञहरुमध्ये एकजना नगर शिक्षा समितिले मनोनयन गरेको व्यक्ति

- सदस्य

३) नगर शिक्षा अधिकारी

-सदस्य सचिव

(ख) समितिको बैठक समिति आफैले निर्धारण गर्नेछ ।

(ग) समितिले वार्षिकरुपमा शैक्षिक सत्र वितेको एक महिना भित्र नगर शिक्षा समितिमा वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

(घ) समितिको बैठक भत्ता प्रचलित नियमानुसार हुनेछ ।

(ङ) मनोनित पदाधिकारीको एक कार्यकाल ३ वर्षको हुनेछ ।

(च) समितिले आवश्यकतानुसार अन्य सम्बन्धित निकाय वा व्यक्तिको राय,सुझाव वा सिफारीस लिन सक्नेछ ।

(छ) कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन समितिको सिफारिसमा नगर शिक्षा समितिले पुरस्कृत लगायतका कार्य गर्नेछ ।

- (३) **प्रोत्साहन :-** (क) माध्यामिक, निम्नमाध्यामिक र प्राथमिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकलाई सघिय सरकारले प्रदान गरेको प्रधानाध्यापक भत्ता भन्दा क्रमशः १५००१-१०००१-र ५००१- मासिक भत्ता थप उपलब्ध गराइनेछ ।
- (ख) तोकिएका सूचकहरु पुरा गर्ने प्रधानाध्यापकलाई तहगत रुपमा प्रत्येक शैक्षिकसत्रमा प्रथम, द्वितीय र तृतीय स्थान प्राप्त गर्नेलाई क्रमशः रु. २५०००१- रु. २००००१- र रु.१५०००१- बाट पुरस्कृत गरिनेछ । साथै नतिजामुखी कार्यसम्पादनमा सन्तोषजनक कार्य गर्न नसक्ने प्रधानाध्यापकहरुलाई नगर शिक्षा समितिले सचेत, वा विभागीय कारवाही वा फिर्ता गर्न सक्नेछ । तोकिएको सूचक भन्नाले करार सम्भौतामा उल्लेखित बुँदाहरु हुने छन् साथै परिस्थितिजन्य शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखाले गरेको आदेश लगायत विद्यालय शिक्षा सम्बन्धि कार्य पर्नेछन् ।
- (ग). यस्तो मूल्याङ्कनको व्यवस्था कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन समितिले गरेनुसार हुनेछ ।
- (घ). कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन समितिले प्रत्येक शैक्षिकसत्रमा अधिकृत (शिक्षा) र सम्बन्धित अन्य निकायको सहयोगमा शिक्षक/कर्मचारीको पनि मूल्याङ्कन गरी पुरस्कारको लागि नगर शिक्षा समितिमा सिफारिस गर्नेछ ।
- (ङ). शिक्षक/कर्मचारी पुरस्कारमा विद्यालयमा हाँजिर भई ५ वर्ष नियमित सेवा गरेका जुन प्रकृतिका शिक्षक पनि समावेश हुनु हुनेछ ।
- (४) **उत्तरदायित्व :-** प्रधानाध्यापक विषेश गरी पदीय र प्रशासनिक रुपमा नगर शिक्षा समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, नगर शिक्षा अधिकारी, अधिकृत (शिक्षा) र विद्यालय व्यवस्थापन समितिप्रति उत्तरदायी हुनु पर्नेछ साथै कार्यसम्पादन नतिजा हाँसिलको निमित्त नगर शिक्षा अधिकारीप्रति उत्तरदायी हुनु पर्नेछ ।

परिच्छेद छ

८. प्रधानाध्यापकको सेवा, सर्त र सुविधा

- (१) विद्यालयको प्रशासनिक र प्राज्ञिक कार्यको नेतृत्व प्रधानाध्यापकले बहन गर्नुपर्नेछ । प्रधानाध्यापक पदमा सिफारिस हुँदाका बखत खाइपाई आएको तलव, भत्ता सेवा सुविधामा नगरपालिकाले नतिजामा आधारित भई प्रधानाध्यापक, शिक्षकहरु र विद्यालयलाई पुरष्कृत एवं कार्यसम्पादन अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (२) प्रधानाध्यापकलाई देहायका कारण प्रमाणित भएमा पदबाट हटाइनेछ ।
- क) शिक्षक पदमा नरहेमा,
- ख) नगर शिक्षा ऐन २०७५ को शिक्षक कारवाही भन्ने खण्ड बमोजिमको विषयमा प्रमाणीत भएको अवस्थामा,
- ग) कार्यसम्पादन सन्तोषजनक नदेखिएको प्रमाणित भएमा,

घ) विद्यालयको नतिजा लगातार ३ वर्षसम्म १५ प्रतिशतभन्दा कम विद्यार्थीले डि प्लस भन्दा कम परिणाम प्राप्त गरेमा,

ङ) तोकिएको उत्तरदायित्व र जिम्मेवारी पूरा नगरेमा ।

३. प्रधानाध्यापकलाई पदबाट हटाउने अधिकार नियुक्ति गर्ने अधिकारीलाई हुनेछ ।

४. प्रधानाध्यापकलाई पदबाट हटाउनु अघि मनासिव माफीको सफाईको मौका पेश गर्नबाट वञ्चित गरिने छैन ।

परिच्छेद सात

९. प्रधानाध्यापकको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) प्रधानाध्यापकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :

(क) विद्यालयमा शैक्षिक वातावरण, गुणस्तर र अनुशासन कायम राख्ने,

(ख) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूसँग समन्वय गरी शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी र अभिभावकहरूबीच पारस्परिक सहयोगको वातावरण सिर्जना गर्ने,

(ग) विद्यालयमा सच्चरित्रता, शिष्टता कायम गर्न आवश्यक काम गर्ने,

(घ) शिक्षकहरूसँग परामर्श गरी विद्यालयमा कक्षा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यक्रम तयार गर्ने तथा त्यस्तो कार्यक्रम बमोजिम कक्षा सञ्चालन भए नभएको निरीक्षण गर्ने,

(ङ) विद्यालयमा सरसफाई, अतिरिक्त क्रियाकलाप आदिको प्रबन्ध गर्ने, गराउने,

(च) विद्यालयको प्रशासनिक कार्यको सञ्चालन तथा नियन्त्रण गर्ने,

(छ) विद्यालयमा विद्यार्थी भर्ना गर्ने तथा परीक्षा सञ्चालन गर्ने, गराउने,

(ज) विद्यार्थीलाई स्थानान्तरण तथा अन्य प्रमाणपत्र दिने,

(झ) विद्यालयमा भए गरेका महत्वपूर्ण काम कारवाहीको अभिलेख राख्ने,

(ञ) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीले जानी जानी वा लापरवाही साथ कुनै काम गर्नाले विद्यालयलाई हानी नोक्सानी पर्न गएमा त्यस्तो हानी नोक्सानीको रकम तलबबाट कट्टा गरी असुल गर्ने,

(ट) विद्यालयले आफ्नै स्रोतमा नियुक्त गरेका शिक्षक वा कर्मचारीले पदीय जिम्मेवारी पूरा नगरेमा व्यवस्थापन समितिको सिफारिस बमोजिम अवकाश लगायतका अन्य विभागीय कारवाही गर्ने,

(ठ) शिक्षक र कर्मचारीलाई दिइएको सजायको अभिलेख राख्ने तथा त्यस्तो अभिलेख नगर शिक्षा अधिकारी तथा निरीक्षकले हेर्न चाहेमा देखाउने,

(ड) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको आचरण र कार्य सम्पादनसम्बन्धी प्रतिवेदन नगरपालिका तथा व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने,

- (ढ) शिक्षक वा कर्मचारीलाई सजाय वा पुरस्कार दिने सम्बन्धमा व्यवस्थापन समिति तथा नगरपालिकामा सिफारिस गर्ने,
- (ण) स्थायी नियुक्ति एवं पदस्थापन भई आएका शिक्षकलाई हाजिर गराई विषय र तह अनुसारको अध्यापन कार्यमा खटाउने,
- (त) सरुवा वा काज सरुवा भएका शिक्षकहरूलाई सरुवा भएको मितिले २१ दिन भित्र रमना दिनु पर्नेछ,,
- (थ) महिनामा कम्तीमा एक पटक शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको बैठक बोलाई विद्यालयको प्राज्ञिक, भौतिक र शैक्षिक प्रशासन सम्बन्धी विषयमा छलफल गरी त्यसको अभिलेख राख्ने,
- (द) विद्यालय भवन तथा छात्रावासको हाताभित्र कुनै किसिमको अभद्र व्यवहार हुन नदिने,
- (ध) विद्यालयको प्रभावकारी सञ्चालनको लागि वार्षिक र पंच वार्षिक विद्यालय सुधार योजना बनाई व्यवस्थापन समितिबाट पारित गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने, सोको एक प्रति चैत्र मसान्त भित्रमा अनिवार्य रूपमा शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा पेश गर्ने
- (न) विद्यालयमा अध्ययन, अध्यापन सम्बन्धी मासिक, अर्धवार्षिक तथा वार्षिक कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (प) शिक्षक वा कर्मचारीलाई तालिममा पठाउन व्यवस्थापन समितिबाट अनुमोदन गराई शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा पठाउने,
- (फ) विद्यालयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक लागू गर्ने,
- (ब) व्यवस्थापन समितिले दिएको निर्देशन तथा आफूले पाएको अधिकार बमोजिम रकम खर्च गर्ने र आय व्ययको हिसाब राख्ने तथा राख्न लगाउने साथै निजी श्रोतका शिक्षक कर्मचारीको सम्पत्ती विवरण भर्नलगाई व्यवस्थित रूपमा विद्यालयमानै राख्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (भ) विद्यालयमा सञ्चालन हुने आवधिक परीक्षा नियमित तथा मर्यादित ढङ्गबाट सञ्चालन गर्ने गराउने,
- (म) कुनै शिक्षकले अध्यापन गरेको विषयमा लगातार तीन वर्षसम्म पन्ध्र प्रतिशत भन्दा बढी विद्यार्थी असफल भएमा वा कुनै शिक्षकले लापरवाही वा अनुशासनहीन काम गरेमा त्यस्तो शिक्षकको दुई वर्षसम्म तलब वृद्धि रोक्का गर्ने,
- (य) विद्यालयको शैक्षिक प्रगतिसम्बन्धी विवरण तथा तथ्याङ्क मन्त्रालयद्वारा निर्धारित ढाँचा र समयभित्र प्रमाणित गराई शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा पेश गर्ने,
- (र) नगरपालिका र विद्यालय व्यवस्थापन समितिले दिएको निर्देशन पालन गर्ने, गराउने,
- (ल) विद्यालयको आफ्नो स्रोतबाट खर्च बेहोर्ने गरी नियुक्त भएका शिक्षकहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम भरी व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने,
- (व) विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको सम्पत्ति विवरण फाराम निर्धारित समयमा भर्न लगाई विद्यालयमा दर्ता गरी नगरपालिका मार्फत शिक्षक किताबखानामा पठाउने,

- (श) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीबाट कट्टी गरेको कर्मचारी सञ्चयकोष, नागरिक लगानी कोष, बीमा, सामाजिक सुरक्षाकोषको रकम सम्बन्धित निकायमा पठाउने,
- (ष) व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत खरिद योजनानुसार खरिद प्रकृया पुरा गरी मालसामन तथा सेवा खरिद गर्ने ।
- (श) विद्यालयको भौगोलिक क्षेत्रभित्रका टुहुरा, अलपत्र परेका र बेसहारा, विशेष आवश्यकता भएका तथा अति विपन्नतामा परी विद्यालय जान नसकेका वा विद्यालय छोडेका बालबालिकालाई अन्य निकाय मार्फत छात्रवृत्ति वा विशेष व्यवस्था गरी वा निजका अभिभावक वा संरक्षकलाई सघाई बालबालिकालाई विद्यालयमा ल्याउनु प्रधानाध्यापकको जिम्मेवारी हुनेछ । विद्यार्थीलाई अपेक्षित शैक्षिक उपलब्धि हाँसिल हुने गरी सिकाउने र टिकाउने दायित्व प्रधानाध्यापक र शिक्षकहरुको हुनेछ ।
- (ह) आफ्नो विद्यालयको आर्थिक वर्ष व्यतित भएको ३ महिना भित्र भौतिक र वित्तीय प्रगति साथै शैक्षिक शत्र व्यतित भएको ४५ दिन भित्र शैक्षिक प्रगति विवरण शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा बुझाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद आठ

१०.. विविध

- (१) यो कार्यविधि कार्यान्वयनको क्रममा कुनै विवाद, बाधा अड्काउ पर्न आएमा नगर शिक्षा समितिले आवश्यक निर्देशन जारी गर्न सक्नेछ ।
- (२) यो कार्यविधि आवश्यकतानुसार संशोधन गर्न सकिनेछ ।

अनुसूची १

विद्यालय विकास प्रस्तावनाको ढाँचा

- १) विद्यालयको संक्षिप्त परिचय,
- २) विद्यालयको वर्तमान शैक्षिक, भौतिक, आर्थिक र मानवीय स्रोत साधनको अवस्था,
- ३) विगत ३ वर्षको कक्षा ३, ५, ८, १० र १२ को नतिजा विश्लेषण (विकास प्रस्ताव पेश गरेको विद्यालयमा संचालित कक्षा लाई आधार मानेर)
- ४) विद्यालयले हाँसिल गर्नुपर्ने अपेक्षित उपलब्धि,
- ५) वर्तमान र अपेक्षित उपलब्धिका सूचकगत अन्तर,
- ६) SWOT Analysis (strength, weekness, opportunity and threat)
- ७) अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्ने स्रोत पहिचान सहितको कार्ययोजना,
- ८) कार्ययोजना मूल्याङ्कनका सूचकहरु ।

अनुसूची २

कार्यसम्पादन करार सम्झौताको ढाँचा

पालुडटार नगरकार्यपालिकाको कार्यालय, गोरखा (जसलाई यसपछि प्रथम पक्ष भनिने) र
..... विद्यालय,
गोरखाका प्रधानाध्यापक श्री (जसलाई यसपछि दोस्रो पक्ष भनिने)
विच विद्यालयको समग्र शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि देहायका शर्तहरूको अधिनमा रहि कार्य गर्न
गराउन सहमत भइ यो कार्य सम्पादन करार सम्झौता गरिदियो, लियो । इति सम्बत २०७७... महिना
..गते. रोज ... शुभम् ।

यो सम्झौता मिति.....देखि सम्म लागु हुनेछ ।
यसको कार्यान्वयन गराउने दायित्व प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँगको परामर्शमा नगर शिक्षा अधिकारी हुनेछ ।
सम्झौतामा उल्लेखित शर्तहरूको पालना गर्नु दुवै पक्षको कर्तव्य हुनेछ । दोस्रो पक्षले तपशील बमोजिमका
कार्यहरू गर्नुपर्नेछ ।

१. पंच वर्षिय विद्यालय विकास योजना निर्माण गरी लागु गर्ने । विद्यालय विकास योजना बनेको भए
सोही अनुसार गर्ने परिमार्जन गर्नुपर्ने भए परिमार्जन गरी विद्यालय व्यवस्थापन समिति बाट स्वीकृत
गर्ने, जसको एक प्रति शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा बुझाउने ।
२. प्रत्येक शैक्षिकसत्रको लागि अघिल्लो शैक्षिकसत्रको चैत्र मसान्तसम्ममा विद्यालयमा लागु हुने वार्षिक
योजना निर्माण गरी विद्यालय सञ्चालन गर्ने ।
३. आफू मातहतका शिक्षकहरूलाई दैनिक पाठयोजना निर्माण गरी अध्यापन गराउन लगाउने ।
४. शिक्षकहरूसँग प्रत्येक शैक्षिकसत्रको वैशाख सात गतेसम्ममा वार्षिक योजना बनाइ करार सम्झौता
गर्ने ।
५. प्रत्येक महिनाको पहिलो शुक्रवार एक बजेपछि शिक्षक तथा कर्मचारीको बैठक बसी गत महिनाको
समीक्षा र चालु महिनाको योजना लगायत अन्य विषयमा छलफल गर्ने ।
६. विद्यालय हाताभित्र कुनै किसिमको अभद्र व्यवहार नहुने व्यवस्था मिलाउने ।
७. विद्यालयमा सुमधुर शैक्षिक वातावरण अनुशासन कायमगरी गुणस्तर वृद्धि गर्ने ।
८. शिक्षक तथा कर्मचारीको आचरण र कार्य सम्पादन सम्बन्धी प्रतिवेदन नगर शिक्षा युवा तथा
खेलकुद शाखामा बुझाउने ।
९. विद्यालय संचालन हुने आवधिक परीक्षा नियमित तथा मर्यादित ढङ्गबाट संचालन गर्ने गराउने ।

१०. विद्यालय व्यवस्थापन समिति, वडा शिक्षा समिति र नगर कार्यपालिकाको कार्यालय (शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा) ले दिएको निर्देशन पालना गरी कार्य गर्ने गराउने ।

११. व्यवस्थापन समितिको निर्णय गरी खरिद योजना अनुसार खरिद प्रक्रिया पुरा गरी मालसामान खरिद गर्ने ।

प्रथम पक्षको तर्फबाट

हस्ताक्षर :

नाम :

पद :

ठेगाना :

दोस्रो पक्षको तर्फबाट

हस्ताक्षर :

नाम :

पद :

ठेगाना :

कार्यालयको छाप

विद्यालयको छाप

रोहबर

हस्ताक्षर:

नाम:

पद:

ठेगाना:

मिति

(आवश्यकता अनुसार नगर शिक्षा अधिकारीले केही बुँदा थपघट गर्न सक्नेछ ।)

अनुसूची ३
प्राथमिकताको आधारमा विद्यालय छनौट फारम

म यस नगरपालिका अन्तर्गत श्री विद्यालय, वडा नं.को विद्यालयमा मिति
... मा स्थायी नियुक्ति लिई तह... .. श्रेणीमा कार्यरत शिक्षक हुँ । म तपशीलका
विद्यालयहरूमा प्राथमिकताका आधारमा प्रधानाध्यापक भई कामकाज गर्न इच्छुक छु ।

तपशील

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	विद्यालयको ठेगाना	कैफियत
१.			
२.			
३.			
४.			
५.			
६.			
७.			

नाम :-

हस्ताक्षर :-

तह र श्रेणी :-

कार्यरत विद्यालय ठेगाना :-

प्रमाणित मिति : २०७७८१५

आज्ञाले
तेजराज शर्मा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत